

Васильєва О.С., Влох Є.В., Буксанчук О.П., Васильєва І.В.
Київський національний університет технологій та дизайну
**АСОРТИМЕНТ ТА ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТИВНІ РІШЕННЯ КОМПЛЕКТІВ
СУЧАСНОГО ШКІЛЬНОГО ФОРМЕНОГО ОДЯГУ ДЛЯ ХЛОПЧИКІВ
МОЛОДШОЇ ШКІЛЬНОЇ ВІКОВОЇ ГРУПИ В УКРАЇНІ
ТА КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ**

Анотація. В роботі проведено порівняльний аналіз асортименту та композиційно конструктивних рішень шкільного форменого одягу для хлопчиків молодшої шкільної вікової групи в країнах Західної Європи та Україні, виокремлено характерні типові рішення шкільних формених костюмів, визначено відмінності складових комплектів шкільного форменого костюма різних країн.

Ключові слова: шкільний формений костюм; асортимент; одяг для школярів; одяг для хлопчиків.

Vasyliieva O.S., Vlokh Ye.V., Buksanchuk O.P., Vasyliieva I.V.
Kyiv National University of Technologies and Design
**ASSORTMENT AND ARTISTIC AND DESIGN SOLUTIONS OF SETS
OF MODERN SCHOOL UNIFORM FOR BOYS IN THE PRIMARY SCHOOL
AGE IN UKRAINE AND WESTERN EUROPE**

Abstract. A comparative analysis of the range and compositional design solutions of school uniforms for boys of primary school age group in Western Europe and Ukraine, highlights the typical solutions of school uniforms, identified differences in the components of school uniforms in different countries.

Keywords: school uniform; assortment; clothes for schoolchildren; clothes for boys.

Мета та завдання досліджень. Проаналізувати, систематизувати і порівняти різновиди комплектів шкільного форменого одягу та художньо-конструктивних рішень їх складових в Україні та країнах Західної Європи.

Методика. Виконано системно-структурний аналіз ілюстративного матеріалу зображень комплектів шкільного форменого одягу для хлопчиків молодшої шкільної вікової групи з сайтів навчальних закладів України та Західної Європи, фотографій з мережі Інтернет та періодичних видань.

Значущість отриманих результатів. Досліджено та систематизовано інформацію про основні види формених костюмів, їх комплектність та художньо-конструктивні рішення, розроблено зображення різновидів типових комплектів шкільного форменого одягу для хлопчиків молодшої шкільної вікової групи України та країн Західної Європи та запропоновано шляхи удосконалення асортименту.

Вступ. Сучасний шкільний формений костюм для дітей різних вікових груп та підлітків – це складний об'єкт, дизайн-проекування якого пов'язано з проблемами патріотичного, естетичного і етичного виховання, зі створенням умов для всебічного розвитку школярів. Тому актуальними сьогодні є питання пов'язані з дизайн-проекуванням шкільного форменого одягу. Науковці протягом багатьох років працюють над вдосконаленням дитячого одягу. Вагомий внесок у теорію і практику проєкування дитячого одягу внесли такі вчені, як К.Л. Пашкевич, Т.М. Баранова, Г.Л. Бескорвайная, С.В. Куренова, Т.В. Козлова, Л.П. Шершньова та інші [1–15].

В своїй роботі [7] автор на основі аналізу вітчизняних і зарубіжних публікацій стосовно проблем шкільної освіти розглянуто питання дизайн-проекування шкільного форменого одягу в рамках запровадження політики дрес-коду в загальноосвітніх установах. Нею виокремлені актуальні напрями вдосконалення політики шкільного дрес-коду в частині вимог до зовнішнього вигляду учня, які рекомендовано

враховувати при проектуванні сучасного асортименту шкільної форми, та встановлено, що створення варіативного розмаїття за рахунок трансформації модельного ряду шкільного форменого одягу сприяє вирішенню проблем неприйняття школярами вимог дрес-коду.

В роботі [8] проаналізовано основні вимоги та вплив кольорового рішення шкільного форменого одягу на дітей молодшої шкільної вікової групи. На основі результатів анкетного опитування визначені вимоги до стильового рішення та виокремлені основні вимоги до матеріалів для виготовлення форменого одягу школярів. За результатами досліджень запропоновані комплекти шкільного форменого одягу для школярів молодших класів.

В статті [9] теоретично опрацьовано та узагальнено основні аспекти, що пов'язані з дизайном шкільного форменого одягу. Виявлено, що шкільний формений одяг повинен розглядатися як «уніформа» та як «елемент корпоративної культури». Визначено важливість соціально-естетичних функцій шкільного форменого одягу в формуванні особистості школяра, навчанні та дисципліні. Виявлено основні складові одягу як «елементу корпоративної культури»: кольорова гама, візуальний символ (загальна геометрія костюму та пропорції), комплектність та символіка.

В роботах [10–12] представлено результати аналізу ринку шкільного форменого одягу для дітей молодшого шкільного віку в Україні та вподобань споживачів стосовно його вибору. Запропоновано угруповання різновидів типових художньо-конструктивних рішень за асортиментом та статевою ознакою. На основі методу системного аналізу розроблено класифікацію типових конструктивних рішень форменого одягу для дівчаток та хлопчиків молодшої шкільної вікової групи. У статті розглянуто особливості сприйняття дитиною різноманітних кольорів і їх психофізіологічний вплив на неї. Проаналізована кольорова гама існуючого шкільного форменого одягу для дітей молодшої шкільної вікової групи та вподобання споживачів при її виборі. Розроблено рекомендацій щодо підбору гардеробу та кольорового рішення шкільного форменого одягу.

Автором в роботі [13] розроблена система вибору типологічних елементів шкільного форменого одягу та розроблена структура асортименту комплектів шкільного форменого одягу для створення матриці його асортиментних груп.

В роботі [14] досліджено найпоширеніші складові елементи сучасного шкільного форменого одягу для дівчаток-підлітків в Україні, і систематизовано дані про нього. Розроблено комплект шкільного форменого одягу для дівчат-підлітків та проведено оцінку його зовнішнього вигляду.

Авторами в роботі [15] визначено принципи формування асортименту колекцій дитячого одягу на основі аналізу фешн-ринка дитячої моди, одягу відомих брендів, визначено тенденції дитячої моди та правила формування колекцій одягу.

Як видно з проведеного аналізу науково-літературних джерел існуючі на сьогодні результати досліджень є застарілими та потребують оновлення у зв'язку зі зміною умов життя, вподобань та вимог споживачів. В ході аналізу сучасного стану проблеми проектування форменого шкільного одягу для хлопчиків також визначено, що на сьогодні не існує систематизованої інформації про склад типових комплектів такого одягу в Україні та провідних країнах світу та їх порівняльного аналізу.

Постановка завдання. У зв'язку з тим, що існуючий на сьогодні асортимент шкільного форменого одягу для хлопчиків різних вікових груп та підлітків не задовольняє вимоги споживачів стосовно його ергономічної та естетичної відповідності, необхідно з метою його удосконалення дослідити та систематизувати інформацію про основні види формених костюмів, їх комплектність та художньо-конструктивні рішення.

Результати досліджень. Шкільний дресс-код – це регламентовані статутом закладу освіти обов'язкові вимоги до зовнішнього вигляду учня. Найбільш часто дресс-код загальноосвітнього закладу диктує певний тип одягу для відвідування занять, який поділяється в залежності від призначення на повсякденний, спортивний та парадний. Основна мета впровадження шкільного форменого одягу полягала в ідентифікації учнів певного освітнього закладу, формуванні певної культури поведінки, усуненні соціальних, релігійних і майнових відмінностей. Для ряду країн, наприклад Англії і Австралії, характерні жорсткі правила дресс-коду школяра в кожному освітньому закладі, в тому числі що стосуються його зачіски, краватки, взуття та аксесуарів. В інших країнах формений костюм є обов'язковим лише для приватних освітніх закладів і є частиною їх фірмово стилю.

В Україні в загальноосвітніх навчальних закладів шкільний формений одяг єдиного зразка не є обов'язковим. Сьогодні здебільшого в школах України застосовується регламентована для певної школи кольорова гама та встановлюється певний перелік асортименту одягу, який рекомендовано для носіння.

На основі ілюстративного матеріалу зображень з сайтів навчальних закладів України та Західної Європи, фотографій з мережі Інтернет та періодичних видань проаналізовано типи комплектів та типові художньо-конструктивні рішення розповсюджених видів асортименту форменого шкільного одягу для хлопчиків різних вікових груп країн Західної Європи та України. В ході дослідження визначено, що на початку свого існування шкільний формений одяг розроблявся в системі ансамбль. Гардероб сучасного школяра складається з певного переліку видів одягу різного асортименту, які складаються в комплекти, що дозволяє дитині комбінувати окремі предмети одягу між собою, виявляючи індивідуальне бачення у створенні свого образу відповідно ситуаціям використання. Поєднуючи між собою одиничні вироби одягу різного асортименту школяр кожного разу може отримувати нові варіанти костюмів. Комплект – це відкритий комплекс одягу з взаємозамінних елементів, для якого характерна багатшаровість при самостійності кожного виробу. Комплект передбачає можливість зміни костюма в залежності від ситуації та сезону використання.

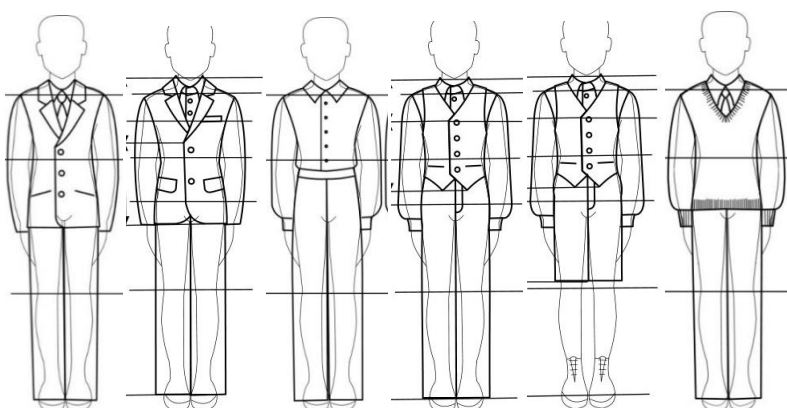
Основними видами асортименту шкільного форменого одягу для хлопчиків молодшої шкільної вікової груп є достатньо великий варіативний ряд піджаків, сорочок, жилетів, джемперів (пуловерів), светрів, штанів тощо. Найбільша кількість необхідних функціонально-декоративних елементів, які мають типові рішення, міститься на піджаках, сорочках та штанах.

Шкільний формений одяг для хлопчиків молодших класів Західної Європи та України має як схожі, так і відмінні типові рішення комплектів (рис. 1 і рис. 2). Хлопчики в Україні найчастіше носять комплекти класичного стилю, що складаються: з піджаків напівприлеглого силуету, середньої об'ємної форми з вшивними довгими рукавами; сорочок та штанів прямого силуету. Піджаки мають переважно однобортну застібку на два або три гудзики, стояче-відкладний комір з лацканами та прорізні кишені, нижній край борту округлої форми. Штани та сорочки середньої об'ємної форми класичного крою. До комплектів входять короткі жилети з тканини. Школярам молодшої вікової групи Західної Європи рекомендовано носити подібні комплекти.

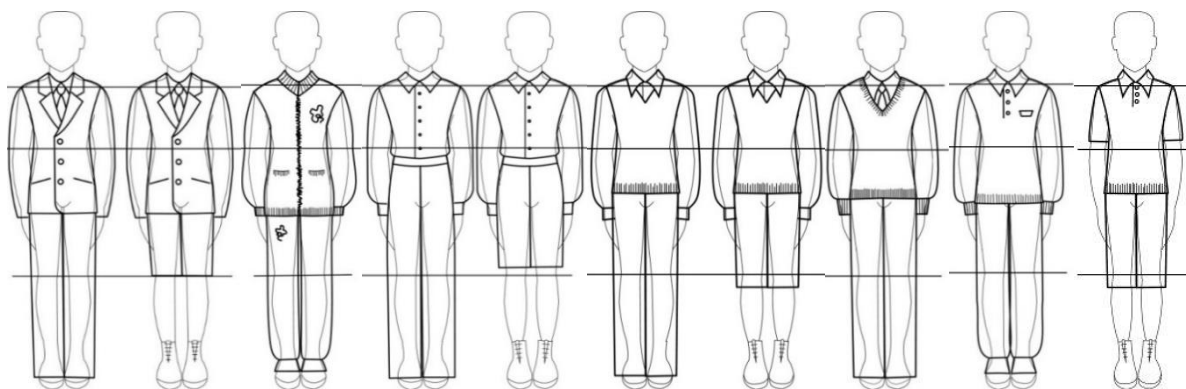
Проте класичні комплекти з піджаками хлопчики в Західній Європі носять, поєднуючи з трикотажними жилетами або джемперами (пуловерами). Комплект шкільного форменого одягу учнів Західної Європи, що включає піджак, штани, шорти, сорочку, трикотажні жилет та джемпер (пуловер) мають максимальну кількість варіантів комплектації, що урізноманітнює зовнішній вигляд дитини та створює комфортні умови носіння в різних випадках. Сьогодні учні в європейських країнах

надають перевагу комплектам ділового стилю, що складаються з джемперів (пуловерів), штанів (шортів) та сорочок, або з трикотажних жилетів, штанів та сорочок.

Затребуваним у учнів молодших класів є комплекти спортивного стилю для носіння в літній період, до складу яких входять штани (шорти) та джемпер поло. В школах Західної Європи для хлопчиків різних вікових груп почали запроваджувати для повсякденного носіння куртки на зразок спортивних з застілками-блискавками, з трикотажними манжетами, поясами та комірами стояк, накладними або прорізними кишнями. Учні перших-других класів у деяких школах Західної Європи носять повсякденні комплекти з трикотажу на зразок спортивних костюмів, до складу яких входять трикотажна довга куртка з застібною-блискавкою і штани на манжетах.

Рис. 1. Типові комплекти шкільного та різновиди форменого одягу для хлопчиків молодшої шкільної вікової групи України

Рис. 2. Типові комплекти та різновиди шкільного форменого одягу для хлопчиків молодшої шкільної вікової групи країн Західної Європи

Нами визначено, що відрізняється кольорова гамма виробів шкільного форменого одягу в Україні та країнах Західної Європи. В українському шкільному одязі для хлопчиків молодшої шкільної вікової групи відсутні яскраві кольори: червоний, жовтий, яскраво блакитний тощо та мало речей білого кольору. Це негативно впливає на психологічний стан дітей та їх працездатність.

З позитивних тенденцій в Україні можна відзначити, що попри неонов'язковість шкільного форменого одягу, для підвищення статусу навчального закладу в деяких приватних та престижних загальноосвітніх закладах в Україні почали рекомендувати для носіння трикотажні жилети та джемperi з емблемами шкіл. Проте шкільний формений одяг для українських учнів потребує удосконалення за європейським зразком.

Нами проведено порівняльний аналіз різновидів шкільного форменого одягу для хлопчиків молодшої шкільної групи України та Західної Європі різних асортиментних груп. Виходячи з результатів аналізу зразків шкільного форменого одягу учнів європейських країн та України визначено, що сьогодні одяг українських школярів є менш комфортний, ніж одяг учнів країн Західної Європи. В комплектах шкільної форми в Україні переважають вироби жорстких форм, в той час як європейські школярі носять трикотажних виробів, жилети, пуловери та куртки. Українські виробники шкільної форми не приділяють увагу випуску трикотажних виробів та шортів, не виготовляють джемperi поло, які є основним асортиментом плечових для носіння у літній період часу в європейських країнах. Ще однією відмінністю зразків шкільного форменого одягу європейських школярів є наявність краватки та емблеми або вишитого логотипу на всіх плечових виробках європейських школярів. У учнів перших та других класів емблема навчального закладу розташовується як на плечових виробках, так і у верхній частині спортивних штанів.

Висновки. З метою удосконалення асортименту шкільного форменого одягу українських школярів досліджено та систематизовано інформацію про основні види формених костюмів, їх комплектність та художньо-конструктивні рішення, розроблено зображення різновидів типових комплектів шкільного форменого одягу для хлопчиків молодшої шкільної вікової групи України та країн Західної Європи, що включають одяг різних асортиментних груп.

Список використаної літератури

1. Пашевич К. Л. Конструювання дитячого одягу: навч. посіб. / К. Л. Пашкевич, Т. М. Баранова. – К.: Профі, 2012. – 320 с.
2. Бескорвайная Г. Л. Проектирование детской одежды: учеб. пос. для вузов / Г. Л. Бескорвайная, С. В. Куренова. – Москва: Академия, 2002. – 96 с.
3. Бескорвайная Г. Л. Научные основы проектирования гармоничной и композиционно-целостной одежды: дисс. ... докт. техн. наук: 05.19.04 / Г. Л. Бескорвайная. – Москва, 2004. – 416 с.
4. Козлова Т. В. Моделирование и художественное оформление женской и детской одежды: учеб. пос. для сред. спец. учеб. заведений лег. пром-сти / Т. В. Козлова, Л. Б. Рытвинская, З. Н. Тимашева. – Москва: Легк. инд-я, 1979. – 167 с.
5. Шершнева Л. П. Основы конструирования женской и детской одежды / Л. П. Шершнева. – Москва: Легпромбытиздат, 1987. – 223 с.
6. Шершньова Л. П. Конструирование швейных изделий: учебн. пособие / Л. П. Шершньова, Л. В. Ларкина. – Москва: ФОРУМ: ИНФРА-М, 2006. – 288 с.
7. Денисова В. И. Особенности дизайн-проектирования школьной формы / В. И. Денисова // Вестник Костромского государственного университета им. Н.А. Некрасова. – Кострома, 2016. – Том 22 (Педагогика). – С. 28–30.
8. Сухова Н. Т. Научно-обоснованный подход к проектированию школьной одежды / Н. Т. Сухова, Е. И. Помазкова, Ю. С. Кузмичова // Вестник Амурского государственного университета. – Благовещенск, 2006. – Вып. 46. – С. 143–145.
9. Васильева О. С. Дизайн шкільного форменого одягу: функціональний та естетичний аспекти / О. С. Васильева // Art and Design. – 2019. – № 1 (05). – С. 59–68.
10. Васильева О. С. Систематизація асортименту та кольорових рішень форменого одягу для дітей / О. С. Васильева, А. С. Двойних, С. М. Червонюк, І. В. Васильєва // Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки. – 2017. – № 6. – С. 237–243.
11. Дорошенко О. В. Аналіз асортименту та типових конструктивних рішень сучасної шкільної форми для дівчат молодшої шкільної групи / О. В. Дорошенко, Н. М. Пацеля, І. В. Васильєва // Наукові розробки молоді на сучасному етапі: зб. тез доп. XVI Всеукраїнській науковій конференції молодих вчених та студентів. – Київ, 2017. – Т. 1. – С. 197–198.
12. Червонюк С. М. Аналіз асортименту та типових конструктивних рішень сучасної шкільної форми для хлопчиків молодшої шкільної групи / С. М. Червонюк, С. Д. Кір'язов, І. В. Васильєва // Наукові розробки молоді на сучасному етапі: зб. тез доп. XVI Всеукраїнській науковій конференції молодих вчених та студентів. – Київ, 2017. – Т. 1. – С. 165–166.
13. Буханцева Л. В. Дослідження конструктивно-технологічних рішень шкільного форменого одягу для дівчат-підлітків / Л. В. Буханцева, О. В. Гніда // Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки. – 2013. – № 4. – С. 70–72.

14. Ушакова Л. В. Разработка принципов художественного проектирования школьной форменной одежды одежды: дисс. ... канд. техн. наук: 17.00.06 / Л. В. Ушакова. – Москва, 2007. – 243 с.
15. Ісаєв О. А. Прогнозування асортименту сучасних колекцій дитячого одягу / О.А. Ісаєв, Т. М. Богомазюк, К. Л. Пашкевич, О. Д. Герасименко // Вісник Київського національного університету технології та дизайну. – 2017. – № 4 (112). – С. 182–192.